

Opgave 2 Monsanto, een zaadmultinational

Monsanto is een Amerikaans bedrijf dat genetisch gemanipuleerde zaden en bestrijdingsmiddelen verkoopt. Op zijn website presenteert Monsanto zich als een duurzaam bedrijf. Door gemanipuleerde zaden te gebruiken kunnen boeren volgens Monsanto namelijk méér produceren met minder bestrijdingsmiddelen. Om deze zaden te ontwikkelen is echter veel geld voor onderzoek nodig en daarom heeft Monsanto de rechten op deze zaden vastgelegd in patenten, zodat ze meer geld kunnen verdienen.

Monsanto is door natuurbeschermers verkozen tot het “meest kwaadaardige bedrijf” ter wereld. De natuurbeschermers vinden dat het bedrijf onverantwoorde risico’s neemt met het voedsel van de wereldbevolking en ze vinden dat Monsanto niet eerlijk is over die risico’s. Filosoof Michiel Korthals vat zijn kritiek op Monsanto als volgt samen:

tekst 2

Normaal experimenteren boeren met hun zaden en doen ze aan zadenruil via hun netwerk. Met hun lokale kennis en activiteiten dragen ze bij aan de spreiding van het risico van misoogsten. Deze activiteiten zijn ook goed voor de biodiversiteit.

Door klimaatverandering is het nog riskanter om op maar één enkel type zaad te vertrouwen. Daarom zijn dat experimenteren en die zadenruil van groot belang voor het lukken van oogsten. Maar Monsanto verbiedt dat. Boeren worden als consumenten van zaden gezien en mogen na de oogst niet een klein gedeelte bewaren voor de volgende zaaironde. Het laboratorium van Monsanto moet al het experimentele werk doen. Monsanto bevordert op deze manier actief het ontstaan van monoculturen en vergroot de kans op misoogsten in geval van plagen.

naar: Michiel Korthals op Follow the Money

Als bovendien het zaad van de gewassen van Monsanto door de wind op de akker van een andere boer belandt, kan die boer door Monsanto aangeklaagd worden voor het stelen en zonder vergoeding gebruiken van gepatenteerde zaden.

Om te bepalen of het patent van Monsanto en de voorwaarden die Monsanto in de contracten zet rechtvaardig zijn, is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen persoonlijke en institutionele ethiek.

- 3p 6 Leg met de begrippen ‘verantwoordelijkheid’ en ‘morele houding’ uit wat persoonlijke ethiek en wat institutionele ethiek is.
Leg vervolgens uit of de kritiek in tekst 2 is opgesteld vanuit een persoonlijke ethiek of vanuit een institutionele ethiek.

De spinazie en boontjes die wij eten, groeien niet zomaar in de natuur. Ze zijn het product van eindeloos kruisen en selecteren om de planten weerbaarder te maken tegen ziektes. Omdat ziektes steeds veranderen, moeten kwekers hun gewassen altijd blijven verbeteren om de kans op ziektes te verminderen. Het onderzoek naar betere gewassen kost veel geld. Als een kweker een gewas heeft verbeterd, mogen andere kwekers niet zomaar gebruikmaken van deze verbetering.

Er zijn twee verschillende manieren om kwekers te beschermen tegen het kopiëren van hun verbeteringen: het kwekersrecht en het patentrecht. Beide verbieden het kopiëren en verkopen van gewassen van concurrenten, maar volgens het kwekersrecht mogen concurrenten de zaden van elkaars gewassen wel gebruiken om ze te verbeteren:

	kwekersrecht	patentrecht
elkaars gewassen kopiëren en verkopen	nee	nee
zaden van elkaars gewassen gebruiken om ze te verbeteren	ja	nee

Nederlandse kwekers gebruiken het kwekersrecht en zijn daarom toonaangevend in de wereldgroentemarkt; ze komen steeds weer met waardevolle verbeteringen die het risico op schadelijke ziektes verder verkleinen. Omdat Monsanto een grote Nederlandse kwekerij heeft overgenomen en zich ten dele onttrekt aan het kwekersrecht, wordt de samenwerking tussen Nederlandse kwekers bedreigd. Monsanto vraagt patenten aan op de verbeteringen van hun eigen gewassen en verbiedt andere kwekers deze zaden verder te ontwikkelen.

De relatie tussen privaat bezit en gemeenschappelijk bezit is, als het om verbetering gaat, in het kwekersrecht en in het patentrecht niet hetzelfde. Cicero en Walzer zouden in deze situatie om verschillende redenen bezwaar hebben tegen het patentrecht.

- 3p 7 Leg met Cicero's opvatting over gemeenschappelijk en privaat bezit uit dat een patent op verbeterde groente volgens Cicero onrechtvaardig is. Beargumenteer vervolgens met Walzers opvatting over rechtvaardigheid dat Walzer de werkwijze van Monsanto op de Nederlandse markt onrechtvaardig zou vinden.

Monsanto moet als voedselproducent aan veel regels voldoen.

Daarom probeert Monsanto de politiek direct én indirect te beïnvloeden om de regels aan te passen.

De bekende rockster Neil Young zingt hierover op zijn album *The Monsanto Years* uit 2015:

“In the streets of the capital [hoofdstad/kapitaal] corporations are taking control. Democracy crushed at their feet. Money flows free from the sky to those who come along.”

Wie de multinational als rechter, wetgever of toezichthouder een goede dienst heeft bewezen, kan volgens Neil Young later rekenen op een goed betaalde positie bij Monsanto, terwijl critici soms moeten vrezen voor hun carrière. Zo krijgt Monsanto gemakkelijker vergunningen en kunnen concurrenten van de markt geweerd worden. Diezelfde strategie hanteert Monsanto volgens deze critici ook internationaal:

tekst 3

Via lobbywerk, rechtszaken en infiltratie van advies- en regeringsorganen probeert Monsanto voor elkaar te krijgen dat het patentrecht steeds meer gebieden bestrijkt: niet alleen het gentechgewas, maar ook de vruchten daarvan, het voedingsproduct waarin het is verwerkt.

naar: Action for Solidarity Environment Equality and Diversity

De filmmaker en activiste Vandana Shiva schrijft dat de Wereldbank er in 1998 voor zorgde dat India gedwongen werd om de zaadindustrie open te stellen voor bedrijven als Monsanto. Volgens haar zijn veel boeren in India daardoor armer geworden en zien ze geen uitweg meer als ze failliet gaan.

Pogges opvatting over de belangrijkste oorzaak van armoede verschilt van die van Singer en Rawls.

- 3p **8** Leg uit dat bovenstaande kritiek op de werkwijze van Monsanto aansluit bij de opvatting van Pogge over de belangrijkste oorzaak van armoede. Leg vervolgens uit:

- welke kritiek Pogge heeft op het verklarend nationalisme van Rawls en
- dat deze kritiek volgens Pogge ook opgaat voor Singers vergelijking van het kind in de vijver.

Sinds 2008 presenteert Monsanto zich als een duurzaam bedrijf. Monsanto vindt dat het wereldwijd levens verbetert en boeren bijstaat om in 2030 de oogsten te verdubbelen. Ook stelt Monsanto dat het in biodiversiteit investeert, dat het in 2020 de levensstandaard van de vijf miljoen armste boerenfamilies verbeterd zal hebben en in 2030 de uitputting van hulpbronnen met 33% verminderd heeft. Monsanto hanteert een strenge ethische code voor toeleveranciers. En met foto's en filmpjes illustreert Monsanto hoe het zelf ontwikkelingsprojecten voor arme boeren opzet.

Libertaristen en Pogge hebben een vergelijkbare opvatting over de positieve plicht van rijke landen en bedrijven om armoede te bestrijden. Maar libertaristen hebben een andere opvatting dan Pogge over de aanpak van het probleem van de beïnvloeding van regelgevers en toezichthouders door multinationals.

- 3p **9** Leg uit dat Pogge en libertaristen:
- dezelfde opvatting zouden hebben over de positieve plicht van Monsanto om wereldwijd de levens van mensen te verbeteren,
 - het eens zouden zijn dat Monsanto onrechtvaardig opereert door onopvallend toezichthouders en regelgevers te beïnvloeden en
 - het oneens zouden zijn over de beste aanpak van het probleem van de beïnvloeding van regelgeving.

De website van Monsanto vermeldt dat het leven van mensen in de wereld beter wordt door het duurzame beleid van Monsanto. Daarbij worden onder andere drie vergelijkingen met een ondergrens van armoede aangehaald:

1. Boeren zijn nu beter af dan vóór 2008.
2. Wereldwijd zijn boeren steeds beter af en gaan erop vooruit.
3. Iedereen is beter af vergeleken met de fictieve situatie waarin Monsanto er niet zou zijn.

Pogge heeft kritiek op dit soort vergelijkingen die onrechtvaardig beleid proberen te legitimeren.

- 3p **10** Leg voor elk van deze drie vergelijkingen van Monsanto uit welke kritiek Pogge erop heeft.